

LAKIALOITE 104/2006 vp

Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteenä olevan verotaulukon muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tarkoituksena on peruuttaa osittain väkevien alkoholijuomien vuoden 2004 alusta toteutettu alkoholiveroalennus ilmiselvien sosiaalisten haittojen vuoksi ja verotulojen keräämiseksi hallituksen esitystä oikeudenmukaisemman valtion

vuoden 2007 talousarvion rahoittamiseksi. Esiitys merkitsee vuoden 2004 suuren alkoholiveroalennuksen puolittamista väkevien viinujen osalta.

PERUSTELUT

Alkoholipolitiikan tavoitteena on ehkäistä alkoholista aiheutuvia sosiaalisia, terveydellisiä tai yhteiskunnallisia haittoja. Haittoihin vaikuttavat ennen kaikkea kulutetun alkoholin määrä ja käytötavat.

Alkoholipolitiikan keskeisiä välineitä ovat alkoholijuomien tuotannon, kaupan ja kulutuksen säätely alkoholilainsäädännöllä, alkoholijuomien verotus sekä tiedotus- ja valistustyö. Lukuun ottamatta eräitä maita, joiden lainsäädäntö pohjautuu näiden maiden valtauskontoon, ei missään maassa enää sovelleta täydellistä kieltä sen epäonnistuttua kieltä kokeilleissa maissa 1900-luvun alussa.

Alkoholioloissamme tapahtui vuonna 2004 kolme muutosta: alkoholijuomien matkustajatuonti toisista jäsenvaltioista vapautui 1.1.2004, alkoholiverotusta alennettiin 1.3.2004 ja Viro liittyi EU:n jäseneksi 1.5.2004.

Alkoholisairaus- ja -myrkytyskuolemat lisääntyivät 300 ihmisellä (noin 20 %) vuonna 2004. Myös muut sosiaaliset ja terveydelliset ongelmat ovat kasvaneet ja aiheuttavat myös kustannuksia erityisesti kunnille. Kokonaiskulutus oli tuolloin kaikkien aikojen ennätystasolla eli 10,3 litrassa 100-prosenttisena alkoholina vuonna 2004. Kulutuksen arvioidaan kasvaneen myös vuonna 2005 ja kasvavan edelleen vuonna 2006.

Kaikki alkoholihaittojen seurantatiedot osoittavat haittojen kasvaneen vuonna 2004 verrattuna vuoteen 2003:

— Alkoholinkäytön takia kuoli vuonna 2004 lähes 2 900 ihmistä. Kuolleiden määrä kasvoi edellisestä vuodesta 15 %. Erityisen voimakkaasti lisääntyivät alkoholisairauksista ja -myrkytyksistä johtuvat kuolemat (lähes 1 900), joissa kasvu oli 19 %.

— Sairaaloiden hoitokausissa alkoholisairaus päädiagnoosina kasvu oli 9 %, pää- tai sivudiagnoosina 11 %.

— Katkaisuhoidon ja kuntoutuksen asiakasmäärissä kasvu oli 6 %. Hoitovuorokausissa kasvu oli 8 %.

— A-klinikoiden asiakasmäärissä kasvu oli 3 %.

— Asumispalvelujen ja ensisuojien hoitovuorokausissa kasvu oli 4 %.

— Päihtyneiden säilöönotoissa kasvu oli 11 %. Vuoden 2005 luvut ovat samalla tasolla.

— Tieliikenteen alkoholionnettomuuksissa kuolleiden ja loukkaantuneiden määrässä kasvu oli 7 %. Henkilövahinko-onnettomuuksissa osallisten 15—24-vuotiaiden nuorten rattijuopojen määrässä kasvu oli 18 %.

— Väkivaltarikoksissa kasvu oli 3 %. Kotiväkivaltatapauksissa kasvu oli 9 %. Henkirikoksissa kasvua oli vuoden 2003 103:sta 144:ään vuonna 2004.

Alkoholin anniskelua ja vähittäismyyntiä koskevien tietojen pohjalta voidaan todeta, että väkevien juomien kulutusosuus on kasvanut. Niihinhan kohdistui merkittävä alennus. Vähittäismyynnistä hankitun alkoholin kulutusmäärä on kasvanut. Sen sijaan ravintoloissa kulutetun alkoholin määrä on säilynyt ennallaan.

Väestökyselyiden pohjalta alkoholinkulutus näyttää lisääntyneen 55—64-vuotiaiden joukossa vuonna 2004. Runsaasti juovien alkoholinkäyttö on lisääntynyt. Vähintään kerran viikossa humalaan asti juovien miesten osuus näyttää myös kasvaneen. Humalakulutus on lisääntynyt 17—18-vuotiaiden joukossa. Alle 17-vuotiaiden joukossa raittiiden osuuden kasvu näyttää pysähtyneen. Naisten alkoholinkulutus näyttää lisääntyneen.

Vuonna 2004 voimaan tulleen suuren alkoholiveron alennuksen tarkoituksena oli löytää sellainen verotaso, ettei lähinnä Viron liittyessä Euroopan unioniin syntyisi tilannetta, jossa Suomen silloisen korkean verotason ja siitä johtuvan korkean hintatason takia syntyisi massamittaista matkustajien ei-kaupallista alkoholin tuontia Virossa. Viron liittyessä unioniin ei siihen enää voitu soveltaa aikaisempia määrällisiä

rajoituksia. Kaiken lisäksi meriyhteys Tallinaan oli ajallisesti lyhyt ja hinnaltaan edullinen.

EU-maiden välillä ei-kaupallisen matkailijatuonnin rajat olivat tuolloin ja ovat edelleen erittäin korkeat. Lisäksi on muistettava, että perustellusta syystä, kuten häihin tai syntymäpäiviin varautumisen takia, ne on mahdollista ylittää. Suuren alkoholiveron alennuksen tarkoituksena oli turvata edes jonkinasteinen verokertymä ja kotimaisen alkoholipolitiikan ohjauvuus.

Vuonna 2004 alkoholijuomien veroa alennettiin keskimäärin 33 %. Oluen alkoholiveroa alennettiin tuolloin keskimäärin 32 prosentilla. Viinien ja muiden käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien veroa alennettiin tuolloin keskimäärin 10 prosentilla. Syynä viinin pienemmän alennukseen oli se, että viinien veroa oli jo aiemmin alennettu 17 prosentilla. Yhtenä perusteena oli myös se, että viinin ja oluen veron tuli olla toisiinsa nähden toisiaan syrjimättömiä. Virossa vallitsevan viinin suhteellisen korkean hintatason takia viinin ei sinänsä nähty muodostavan merkittävää ei-kaupallisen tuonnin uhkaa, mutta toteutetun suuruinen alennus siihen oli välttämätön, jotta oluen veroa voitiin laskea tasolle, jonka arvioitiin vähentävän riittävästi oluen tuontia.

Ennen veronalennusta Suomessa litra Koskenkorva-viinaa maksoi 29,64 euroa ja Virossa sama tuote maksoi 10,52 euroa, minkä lisäksi Virossa saattoi ostaa huomattavasti tätäkin halvempia kirkkaita alkoholijuomia. Tämän suuren hintaeron vuoksi etyylialkoholin veroa alennettiin keskimäärin 44 prosentilla.

Vuoden 2004 suuren alkoholiveronalennuksen jälkeen verotuotot onkin turvattu, matkustajatuonti on pysynyt hallinnassa ja salakauppa on vähentynyt. Alkoholiteollisuuden myynti on myös kaikkien aikojen ennätystasolla. Sen sijaan, kuten edellä on todettu, haitat ovat lisääntyneet.

Eduskunnan käsitellessä hallituksen esitystä vuonna 2003 arvioimme tuolloin, että puolta vähäisempi alennus väkevien alkoholijuomien veroon olisi ollut toimiva ja sosiaalisesti parempi vaihtoehto. Katsoimme, että tällainen toteutettua vähäisempi alennus niiden osalta olisi riittä-

nyt hillitsemän tuontia ja säilyttänyt samalla suuremman verotuoton.

Sen sijaan arvioimme tuolloin, että ei ollut mahdollista jättää väkevien juomien tai muidenkaan alkoholijuomien veroa täysin ennalleen — niin kuin toivottavaa olisi ollut sekä valtiontalouden että kansanterveyden kannalta — sillä tällöin laajamittainen juomien tuonti Virosta tulisi liian houkuttelevaksi. Siksi emme yhtyneet niihin näkemyksiin, joiden mukaan veroa ei olisi lainkaan tarvinnut alentaa.

Suuren alkoholiveron alennuksen kansanterveydelliset haitat, joiden takia hallituksen esitystä arvosteltiin sen käsittelyn yhteydessä, ovat sittemmin toteutuneet. Katsommekin, että on välttämätöntä palata taaksepäin väkevien alkoholijuomien osalta ja korottaa niiden veroa 39,3 %. Sen sijaan jättäisimme viinin ja oluen veron ennalleen.

Tällöin yli 2,8-tilavuusprosenttisten väkevien alkoholijuomien veroksi ehdotamme 36,41 senttiä senttilitralta nykyisen 28,25 sentin asemasta. Edellyttäen, että vero menisi sellaiseenaan hintoihin, halvimpiin maustamattomiin väkeviin viinoihin kuuluvan 30-prosenttisen Sausalahden viinan puolen litran pullon hinta nousisi nykyisestä 8,30 eurosta 10,18 euroon. Vastavasti 38-prosenttisen lasipullossa myydyin Koskenkorva-viinan hinta nousisi 9,31 eurosta 11,28 euroon. Hintojen nousu likööreissä, konjakeissa ja viskeissä olisi euromääräisesti samanlainen tuotteen nykyisestä korkeastakin vähittäismyy-

tiinnasta riippumatta, sillä hinnankorotus riippuisi vain tuotteen alkoholipitoisuudesta.

Juodun alkoholin määrä vaikuttaa enemmän alkoholihaittojen syntymiseen kuin juomalajin valinta oluen, viinin ja väkevien alkoholijuomien välillä. Väkevien juomien käyttöön liittyy kuitenkin tutkimusten perusteella joitakin kielteisiä erityispiirteitä:

— Väkeviä juomia nautitaan usein laimentamatta, jolloin veren alkoholipitoisuus nousee nopeammin ja korkeammalle kuin esim. olutta juotaessa. Nopeaan humalaan liittyy joillakin yksilöillä aggressiivisuus ja sen kontrolloimattomuus.

— Väkevien juomien vähittäismyyntin vaihtelun on todettu selittävän alkoholimyrkytysten ajallista vaihtelua paremmin kuin kokonaiskulutuksen vaihtelun.

— Silloin, kun alkoholia juodaan kerralla enemmän, juodaan todennäköisimmin väkeviä alkoholijuomia.

Myös näistä syistä veron kohdentuminen väkeviin juomiin on perusteltua.

Veron korottaminen auttaisi osaltaan rahoittamaan hallituksen esitystä oikeudenmukaisemman talousarvion. Arvioimme ehdotuksemme lisäävän verotuottoja 180 milj. euroa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteenä olevan verotaulukon muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1471/1994) liitteenä oleva verotaulukko, sellaisena kuin se on laissa 1298/2003, seuraavasti:

VEROTAULUKKO

Etyylialkoholipitoisuus tilavuuspro-senteina	Tuote-ryhmä	Veron määrä
Olut		
— yli 0,5 mutta enintään 2,8	11.	1,68 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
— yli 2,8	12.	19,45 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
Viinit ja muut käymisteitse valmiste-tut alkoholijuomat		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	21.	4,54 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 2,8 mutta enintään 5,5	22.	103,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 5,5 mutta enintään 8,0	23.	152,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 8,0 mutta enintään 15	24.	212,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
Viinit		
— yli 15 mutta enintään 18	25.	212,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
Välituotteet		
— yli 1,2 mutta enintään 15	31.	257,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
— yli 15 mutta enintään 22	32.	424,00 senttiä litralta valmista alkoholijuomaa
Etyylialkoholi		
tullitariffin nimikkeeseen 2208 kuulu-vat tuotteet:		
— yli 1,2 mutta enintään 2,8	41.	1,68 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
— yli 2,8	45.	36,41 senttiä senttilitralla etyylialkoholia
muut	46.	39,35 senttiä senttilitralla etyylialkoholia

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2007.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2006

Erkki Virtanen /vas
Kari Uotila /vas
Matti Kauppila /vas
Annika Lapintie /vas
Veijo Puhjo /vas
Pentti Tiusanen /vas
Mikko Immonen /vas

Anne Huotari /vas
Iivo Polvi /vas
Jaakko Laakso /vas
Outi Ojala /vas
Mikko Kuoppa /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas